

בסיעתא דטימיא

שיעור שבועי

הגאון הגדול

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת ויקנשי | 591

ב' בטבת תשפ"ג

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171004

www.kolhalashon.com

גישה ישירה לשיעור במערכת קול הלשון

בלי לחפש ולדפדף בין השיעורים במערכת.
מתקשרים לקו קול הלשון במספרים הרגילים והישירים,
מקיימים מיד כוכבית * סולמית #
ואחריו את מספר השיעור 34357655 ולסיום סולמית #

פרשת ויקרא תשפ"ג

שיעור הגר"י זילברשטיין שליט"א ב"בית הכנסת המרכזי רמת אלחנץ"

לע"נ מרת רחל לאה בת הרב חיים יהודה ע"ה
לע"נ שמואל ב"ר משה גודלבסקי ז"ל
לע"נ אברהם יצחק ב"ר אליעזר מנחם ושרה שפס ז"ל

ת"ת, שיאביו פרק עול, האם יזכיר את שימו בספר שיחבר ?

טיאלה :

ת"ח גדול בתורה, שאביו שנה ופירש, ופרק מעצמו
עול תורה ומצוות, האם יזכיר את שמו בפתח ספרו
? הספר חובר על ידי ראובן בן שמעון למשפחת...
בה בשעה, שכולם יודעים ששמעון אביו עזב את
התורה והמצוות, כי אולי "שם רשעים ירקב",
ואיך יזכיר את שמו בספר תורני?

תשובה :

חז"ל תקנו לנו לומר בימי חנוכה - "בימי מתתיהו
בן יוחנן כהן גדול". והרי יוחנן כ"ג בסוף נעשה
צדוקי כמו שכתוב במסכת ברכות [כ"ט.], ואיך
אנו מזכירים את שמו ?

השיב על כך מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שהוא
להראות לנו שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר
כל בריה, שבשכר שהיה יוחנן כהן גדול כל ימיו,
אף על פי שבסוף אבד שכרו, אין הקדוש ברוך
הוא מקפח מה שעשה כל ימיו, וזכה ובנו מתתיהו
עשה נס חנוכה. אם כן אולי נוכל ללמוד גם אנו,
שמותר לבן להזכיר שם אביו, מאחר והשי"ת לא
מקפח שכר אביו שבתחילה קרא ושנה, וגידל
אותו לת"ת.

מעשה שהיה בת"ח שהזכיר שמו של פוקר (וסיים
להזכירו בהוספת) "ימח שמו". העיר לו רבינו יוסף
חיים זוננפלד זצ"ל בשאלה: "וכי אתה חושב שאם
אותו רשע יסתלק מהעולם ללא בן, וכי אשתו לא
תצטרך יבום או חליצה?! שהרי המצוה היא להקים
שם ולא ימחה שמו, ואיך יתכן שנתפלל שימחה
שמו... (וכן מטין בשם האבני נזר)?" עכ"פ

להשתמש בשימץ הנותר מחנוכה

טיאלה :

ב'שיח שרפי קודש' כתובה סגולה למחלת
השושנה - בשם האדמו"ר מקאצק: ליקח שמן
הנותר מהחנוכה ולמשוח על גבי המכה, ורמז
לכך: "ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים".

ויש להסתפק איך מותר להתרפאות בשמן זה,
והרי מבואר במשנה ברורה [סימן תרע"ז ס"ק י"ח],
שיש פוסקים שסוברים, דאם נתן השמן בסתם,
הוקצה כל השמן אפילו יותר משיעור ההדלקה?

תשובה :

אולי במקום חולי מותר, וזאת על פי המבואר
בבאר היטב [סימן שכ"ח סק"ג] בשם השבות יעקב
[ח"ב סימן נ']: "מי שחלה בחולי הקדחת ועשו לו
רפואות קמיעא א' של עשבים לתלות עליו ימים
במספר ובתשלום זמן מספר הימים צוו לזרוק תוך
הנהר מאחוריו והיה קמיעא מומחה, ונשלם הזמן
בשבת יכול לזורקה, כיוון דהנהר הוא כרמלית".
הרי שאפילו לרפואה סגולית שרי לעבור איסור
דרבנן. והתם איירי בחולי שאין בו סכנה.

ויש גם לצרף את דעת החכמת שלמה [סימן
תרע"ז], הסובר דמותר להשתמש בנר חנוכה אחר
החנוכה לבית הכנסת, וגם לרפואה נחשב דבר
מצוה.

ומכל מקום מי שיודע שהוא עלול לסבול משושנה
עדיף שיתנה מראש, שיוכל להשתמש עם השמן.

לכתוב שם אביו הרשע בהזמנה

שיאלה:

יש בחור שעתידו לגאונות בתורה, אביו הוא עוכר ישראל מהמפורסמים. הבן עומד להתחתן ומתבייש בשם אביו שיתנוסס על ההזמנה?

תשובה:

הרב שאל אותו: "מי מכלכל אותך ומי מחתן אותך?" ענה שאביו. אמר לו הרב ודאי שיכתוב את שמו כי כל גדולתו היא מאביו. הרי ודאי שזו הכרת הטוב.

ישנו בא"י רשע שמגדל חזירים, למרות שיש חוק שאסור לגדל חזירים, הוא בנה משטח בטון ואמר, זה לא א"י, ובית המשפט קבל זאת. יש לו בן שהוא בן ישיבה, והאבא אוהבו מאד ורוצה לתמוך בו, אבל הבן לא רוצה לקבל, כי זה מכספי החזירים. האבא התחכם ואמר שלא יתן לו חזירים אלא את צואת החזירים, ששווה הרבה כסף. שאל הבן האם מותר לו לקבל זאת? אמר הרב אלישיב זצ"ל, שאין איסור ליהנות מצואת חזירים ולכן יכול לקבל זאת מאביו. האבא מאד שמח.

שליח המאפייה הניח בטיעות את הסופגניות בפתח דלתו של השיכור

שיאלה:

מעשה שהיה: ראובן הינו יהודי בעל חסד, שמקבל מאולמות שמחות מנות שנותרו לאחר אירועים, ומחלקן לעניים. באחד הימים, פותח ראובן את דלת ביתו בשעת צהריים, ומבחין בקופסא גדולה המלאה ב - 150 סופגניות טריות. ראובן הבין שהסופגניות כנראה נותרו מאירוע גדול באחד האולמות, ושליח האולם הניח אותם כאן לחלוקה, משך, מיהר להתקשר אל מנהל אחת הישיבות בעיר, ושאלו אם מעוניין לקבל את הסופגניות לארוחת הערב של בחורי החמד. המנהל השיבו שבדרך כלל אוכלים בישיבה לחם, אך אם יש סופגניות טריות, ישמחו לקבלם. אכן באותו ערב אכלו הבחורים את הסופגניות.

לאחר מעשה התברר שהיתה כאן טעות, ושמעון, שכנו של ראובן, היה זה שהזמין מהמאפייה את

יתכן ללמוד מרבנו יוסף חיים זצ"ל גם לענייננו, שלא ימָחָה שם האב הרשע ויכתב שמו בספר. והנה יש להעיר מהמסופר בתולדות רבנו החפץ חיים זצ"ל, שכשהיה מזכיר את המשכיל 'אדם הכהן' היה מוסיף "ימח שמו וזכרו ונמח שמו מלהזכירו שרצה לאבדנו מב' העולמות", מפני שרצה הרשע הזה לקלקלו כשהיה נער קטן.

ויש להשיב: בעובדא דמרנא החפץ חיים, היה לאותו רשע דין מסית ומדיח דחייב מיתה, והוא המשיך בדרכו הנלוזה להסית ולהדיח ולרדוף את יראי ד' כידוע, ולכן עליו יש מצוה להתפלל שימח שמו, ואולי החפץ חיים חשש מהשפעת דעותיו הכוזבות על קהל ה' לכן כל פעם שנאלץ להזכיר את שמו הוסיף 'ימח שמו'. בפרט שיש דעה שאשת מומר אינה נופלת ליבום, כמובא בביאור הגר"א [אהע"ז סימן קנ"ז ס"ק י"ד]. אמנם להלכה לא קיי"ל כדעה זו, מ"מ יתכן שהחפץ חיים הכריע דלענין קללה ניתן לסמוך על דעה זו, משא"כ בעובדא דהגר"ח זוננפלד זצ"ל היה מדובר בסתם רשע פורק עול. (וראה עוד ב'משנה הלכות' [ח"ו סימן כ"ז]).

יעוין ב'פאת שדך' [מונק, ח"א סימן קנ"ז], שהאריך בענין זה וכתב שעל מסית ומדיח מותר לומר ימ"ש, ובסוף התשובה סיים דמה שהקפידה תורה לייבם את אשת הרשע הוא משום דילמא נפיק מיניה זרעא מעליא. בביאור הדברים יש להוסיף, דהרשע במצבו הנוכחי כל עוד שהוא חי ברשעותו, יש להתפלל שימח שמו (וגם דוד המלך התפלל בתהלים [ק"ט, י"ג] על דואג 'ימח שמם' כמובא ברד"ק [שם פסוק ו']). אולם אחר מיתתו שיש כוח לתקן הנשמה ע"ד 'ברא מזכה אבא' [סנהדרין ק"ד ובתשובת הרשב"א ח"ה סימן מ"ט], לכן צייתה התורה על היבום (ראה מכתב הגרב"ש שניאורסון זצ"ל [קול התורה חלק נ"א, עמוד רכ"ח]).

אוכלים בשר', אבל שני שליש משלמים, שכן דרך בני אדם לקנות בשר בזול ולאכול, אף אם בלאו הכי לא היו אוכלים בשר [סמ"ע].

אולם בענייננו, בחורי הישיבה כלל לא היו צריכים את הסופגניות, משום שהיו יכולים לאכול לחם רגיל כבכל יום, וכמו כן לאור מצבם הדחוק אינם רגילים כל כך במותרות, ולא מרשים לעצמם לאכול סופגניות משובחות, אלא מסתפקים בלחם פשוט וזול, ולכן לא ניתן לחייבם בשני שליש מדמי הסופגניות.

על כל פנים, מאחר ולמעשה היתה כאן הנאה מסוימת לבחורים (שאכלו ושבעו מאותן סופגניות), לכן על דרך פשרה, ישלם כל בחור שליש סופגניה, ושליח המאפייה ישלם שני שליש מדמי הסופגניות.

אולם, הוספנו ואמרנו לאותו שליח, שאין זה כל כך הגון להניח לבחורים (שאכלו בתום ליבם את הסופגניות) לשלם, ולכן ההנהגה הראויה היא, שהוא ישלם מכיסו את מלוא דמי הסופגניות.

לסיכום: כל בחור ישלם שליש סופגניה, ושליח המאפייה ישלם שני שליש, אך הטוב והישר הוא שישלם השליח את מלוא דמי הסופגניות.

הבטיח לשלם את כל הדינר אם יתחתן השנה - ונישא והתגרש

סיאלה :

"בזאת חנוכה, ערכנו דינר עבור המוסדות שלנו, ארגון הדינר עולה לנו כסף רב, וכל הזמן קיוונו שלפחות נוכל להוציא את ההוצאות, ובוודאי להרוויח עבור הוצאות הכולל.

בדינר השתתף בחור מבוגר שיש לו כסף, ובקשנו ממנו לתרום סכום כסף נכבד, הבחור היה במצב רוח טוב, והכריז אם אתחתן השנה עד לזאת חנוכה שנה הבאה, אני מתחייב לקראת הדינר של השנה הבאה דהיינו זאת חנוכה שנת תשפ"ג לממן את כל הוצאות הדינר.

הנס קרה, חודשיים לאחר מכן הבחור התחתן, ומצא את זיווגו למזל טוב, וכולם שמחו, ובפרט אנחנו בעלי המוסדות באנו לשמוח עמו, אבל גם שמחנו בשביל המוסדות כי ידענו שבשנה הבאה כל הוצאות הדינר ממומנים.

הסופגניות, לרגל שמחת שבע ברכות שעמד לערוך בביתו באותו ערב, ומתוך טעות הניח שליח המאפייה את הסופגניות לצד הדלת שממול, בפתח דירתו של ראובן.

כעת התעוררה השאלה, מי ישלם עבור הסופגניות - ראובן בעל הגמ"ח, או שליח המאפייה, או הבחורים שנהנו מהם? או שמא כולם פטורים מתשלום, ואת ההפסד יצטרך לספוג בעל המאפייה?

תשובה :

את ראובן איש החסד לא ניתן לחייב, שכן הוא פעל כפי שרגיל לפעול, ומצוי הדבר שמונחים בפתח ביתו מנות מזון המיועדות לחלוקה, ואם כן בוודאי שלא היה לו להעלות על דעתו שהסופגניות הוזמנו על ידי שכנו.

באשר לשליח המאפייה, דינו הוא כ'שומר שכר', שהרי מקבל תשלום עבור עבודתו, וכשומר שכר מוטל עליו להיות אחראי שהסופגניות יגיעו ליעדן, ואם הניחן במקום שאינו שמור ולבסוף נאבדו, הרי שלא עשה את המוטל עליו, ולכן חייב בתשלום דמי הסופגניות - הגם שהנחת הסופגניות בסמוך לדלת השכן אינה בגדר 'ברי היזקא', שכן בדרך כלל מי שמוצא מוצרי מזון שלא הזמינם מברר אצל שכיניו אם הם שייכים להם. במקרה דנן אירע דבר נדיר, שהסופגניות הונחו בפתח ביתו של בעל גמ"ח המחלק מזון. ברם, כל סברא זו מועילה לפטור את השליח מדין 'מזיק', כי כאמור הנחת הסופגניות ליד בית ראובן אינה 'מעשה היזק', אך למעשה אנו באים לחייבו מדין שומר שכר, שמתפקידו להיות אחראי לבצע את שליחותו, ואם בפועל גרם לאיבוד הסופגניות בכך שלא דאג להביאם ליעדם המדויק, שלם ישלם.

כעת יש לדון, האם גם בחורי הישיבה צריכים להשתתף בתשלום, שכן הם אלו שלמעשה נהנו מהסופגניות? ובכן, בשו"ע [חו"מ סימן שמ"א ס"ד] מבואר: שיתומים שמצאו בבית אביהם פרה, ובחשבם שהיא של אביהם, שחטוה ואכלוה, ולאחר מכן התברר שהיא שייכת ליהודי אחר שהשאלה לאביהם המנוח, הדין הוא שמשלמים לבעל הפרה 'דמי בשר בזול', שהוא שני שליש מדמיה. ואינם משלמים את מלוא דמיה, כי יכולים לומר 'אם ידענו שאינה של אבינו לא היינו

אבל אם מטבע הדברים השידוך היה צריך להצליח, אלא, שמעשה שטן הצליח, אם כן באותה שעה של החתונה נתקיים התנאי שיתחתן, והרי זה כנותן מתנה לאוהבו, שאינו חוזר אם נעשה שונאו, וחייב לשלם.

ראיה לזה, מהמבואר ב'שו"ת חתם סופר' [אבהע"ז ח"א סימן קמ"א], שהביא מה שכתבו הגאונים, דשדרו ממתבתא, שאם גירש את אשתו, אינה צריכה להחזיר את המתנות שקבלה, והטעם, משום שכמה פעמים אדם נותן מתנה לאוהבו, וכי יעמיד לו ערב שיהיה אוהבו לעולם, וכי סלקא אדעתך שאם ישנאהו אחר זה יחזור לו המתנה בתמיה.

הוסיף החת"ס שכיון שכל הדין הזה בנוי על אומדנא, היינו דווקא באופן שבשעת נתינת המתנה היתה טובה וישרה, וא"כ חל המתנה בשעה זו, ואיכא סברת הגאונים אטו מאן דיהיב מתנה לפלוני צדיק ונעשה רשע יחזור מתנתו בשביל זה. אבל אם בשעת הנישואין לא היתה טובה בשבילו, חוזרות המתנה בלי ספק, יעו"ש.

לקראת חנוכה כשהגענו לאותו אברך הטרי ובקשנו ממנו מימון עבור הדינר, אמר לנו בצער רב: "לאחרונה הזיווג עלה על שרטון, וכעת הם התגרשו, וממילא אני חייב לשלם. כי כוונתי היתה בשנה הבאה אהיה נשוי, וכרגע המצב שלי רק נהיה יותר גרוע, כי עד עכשיו הייתי בחור מבוגר, כעת אני גרוש, וממילא גם השידוכין שלי יורדים בהתאם, ולכן לדעתי לא נושעתי כלל השנה, ואיני חייב לשלם את הדינר"

הצדק עם מי?

תשובה :

נראה שאם הזיווג מראש לא הצליח, ולא עמד להצליח על פי הטבע (כגון שהם שונים מאד בטבע והם עקשנים ולא מוכנים לוותר), אם כן לא היתה חתונה ולא צריך לשלם, וכדברי הגמרא במסכת ערכין [ל"ד.]: "למסתריןהו קאי", וכתבנו בחשו"ק עמ"ס ערכין (שם) שאדם שבנה חדר ללא רישיון ועומד להסתר, אינו יכול להדליק שם נר חנוכה.

להזכירכם, השיעור הבא יתקיים בעז"ה ביום ב', ט' בטבת תשפ"ג, בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן בשעה 20:00. תפילת ערבית בשעה 19:45.

ייטיר בוח גדול למערכת קול הלשון ולראשיה, על העברת השיעור באיכות מופלאה.

ניתן להאזין לשיעור בשידור חי מקול הלשון במס' טל' 03-6171004